

Az újjáépített Aranykocsi korhű belső térének kialakításához az eredetire nagyon hasonló, és a Vasúttörténeti Parkban ma is látható, Da 6404-es kocsit használtak fel a készítőik. A munka aprólékos volt, az eredeti történeti forrásokra épült, ezért húzódott több évig. Itt nem működött az automatizált sorozatgyártás – a korabeli kialakításhoz hű anyagokat kellett találni és újra meg kellett tanulni egyes, azóta már kiveszett kézműves technikákat.

A legfontosabb a rekonstrukciós folyamat során az Aranykocsi dísztere volt. A rekonstrukciót végző szakemberek mindvégig nagy figyelmet fordítottak arra, hogy – ha minden részletében nem is tudják megvalósítani, de – szellemiségében e tér kialakítása illeszkedjen Urbányi Vilmos eredeti terveihez. Mivel a korban csak fekete-fehér képek készültek, a színezés az egykori leírások és a korabeli miseruhák tanulmányozásával készítették el.

Az újjáépített Aranykocsit a budapesti Vasúttörténeti Parkban tekinthetik meg az érdeklődők.

Kerekes Dóra

„Jöjj, jöjj, nagy szent királyunk!”

A Szent Jobb Zalaegerszegen

Amikor 1937-ben meghirdették az országos Szent István Emlékévet, egy, a régi dicsőségétől már igencsak messze került, de arra még jól emlékező országhoz szóltak. Államalapító királyunk eszméje, az érték, amit képvisel kapaszkodót, reménysugarat jelentett a vihar verte ország lakóinak. Szent István király halálának 900 éves évfordulója tökéletes alkalom volt arra, hogy a magyarság számot vessen ezeréves múltjával, és erőt merítsen egy esetleges szebb jövő eljövételéhez.

Zalaegerszeg ellenzéki napilapja több alkalommal is érzékletes írásokban emlékeztet arra, hogy milyen jelentősége van Magyarországnak számára ennek a szentévnék: „*Gondviselészzerű napjainkban a Szent István jubileum is. A sötét magyar éjszakában az Égre repülő csillag. Ah, nem rongyolódhat el egészen a mi magyarságunk. A lélekharangot nem kell meghúzni! A gyászkoros ne kezdjen a circumdederunt-ba! A magyarság pályája nem ért véget. Csak akarnia kell élni! A nagy király, a szent király törvényeit elővenni! Istent állami éltünkben nem kikapcsolni! A megrozsdásodott, beporosodott keresztet kifényesíteni! A kardmarkolatra újra a szentolvasót csavarni. Csatakiáltásunk is újra Jézus drága neve legyen! Zászlóinkon a Szűzanya képe. Szociális törvényeinkben az evangéliumi szeretet a vezérfonal. A szentkorona az egész nemzetet szilárd egységbe foglaló erő. Ezt mind hordoznia kell a jubileumi évnék és nem pusztá külsőségekkel.*”¹

Zala megyében már 1938 első napjaiban mind a nagykanizsai, mind a zalaegerszegi sajtó címlapon foglalkozott a szentév kezdetével, azzal, hogy vidéki kisvárosokként miként tudnának csatlakozni az ünnepi megmozdulásokhoz. Mindkét városban kihirdették a püspöki kar pásztorlevelét és a világi vezetőség is komoly tervekkel indult neki ennek a különleges évnék. Zalaegerszegen Czobor Mátyás volt polgármester javaslatot tett többek kö-

1 Zalamegyei Újság 1938. január 9. 1.

zött egy Apostoli Kereszt felállítására a vasútállomásnál, közterületek elnevezésére Szent István királyról, illetve a fiúiskola elnevezésére Szent Imre hercegről.²

A püspöki kar eredeti tervében a Szent Jobb útvonala nem érintette Zalaegerszeget, Nagykanizsa után egyenesen Szombathelyre vitték volna. Pehm (Mindszenty) József, aki ekkoriban Zalaegerszegen élt és munkálkodott, Bódy Zoltán alispánnal és vitéz Tamásy István polgármesterrel már 1937. november 10-én kelt indítványukban kérték a Szent Jobb lehozatalát Zalaegerszegre. 1938 áprilisának elején alakult a bizottság, amely Zalaegerszeg városának bekapcsolódásáért volt felelős a Szent István jubileumba. Elsőként elhatározták, hogy mindent megfognak tenni azért, hogy a Szent Jobbot Zalaegerszegre is elhozzák, amikor Nagykanizsáról Szombathelyre viszik. Bár a fenti kérelemre hivatalos válasz még nem érkezett, de megállapítható, hogy a Szent Jobbot mégis elhozzák Zalaegerszegre – írta a címlapon május 14-én a *Zalamegyei Újság*.³ Az eredeti tervek szerint június 13-án, hétfőn érkezett volna az Aranyvonat Nagykanizsára, de P. Czirfusz Viktorin ferences rendi plébános és dr. Hegyi Lajos főjegyző, a nagykanizsai római katolikus egyházközség vezetői Budapestre utaztak az érdekelt városok értekezletére, és sikerült elérniük, hogy ne hétfőn, hanem 12-én vasárnap érkezzen a Szent Jobb Nagykanizsára, s onnan Zalaegerszegre.⁴ A hivatalos értesítés a főispántól nem sokkal később megérkezett, miszerint 1938. június 12-én délután érkezik az Aranyvonat Zalaegerszegre, amire a felkészülést haladéktalanul megkezdték.⁵

A zalaegerszegi ünnepséghez a környező falvak plébániái is csatlakoztak, május 20-ig már mintegy 50 plébánia jelezte részvételi szándékát.⁶ A hódoló menethez csatlakozni kívántak a novai, csesztregi, pákai, zalaszentgróti, sümegi esperesi kerületek és a pacsai kerület északi részének hívei. A rendezőség a plébánosoktól zarándoklatok vezetését kérte kereszttel, körmeneti zászlók alatt. A környező települések sorra jelezték részvételi szándékukat a Szent Jobb üdvözlésén: a már említettekén kívül Gutorfőde 100, Zalaszentgyörgy 400, Söjtör 300, Csesztreg 69, Zalaerdőd 56 zarándokot jelentett. A Nagykanizsa–Zalaegerszeg vasútvonala mentén lakó és otthon maradó hívektől azt kérték, hogy a vasút mentén üdvözljék a Szent Jobbot.⁷

Az emlékév megünneplésének első zalaegerszegi mozzanata volt az 1938. június 11-én tartott díszközgyűlés. A Városházát ünnepi pompába öltöztették, s a város előkelőségei mind felvonultak, hogy méltóképpen ünnepelhessék az évfordulót. A beszédekben P. Nagy Ernő ferences házfőnök és vitéz Tamásy István polgármester is azt hangsúlyozta, hogy bár a királyságot a nagyhatalmaknak sikerült eltörölni Magyarországon, de Isten trónját, az oltárdíszítő keresztek Szent István keresztény magyar lelke megőrizte nekünk. Bár az újkor embere elszakadni látszik tőle, mindent a maga erejéből, minden természetfelettit mellőzve próbál megoldani, amivel ideig-óráig lehet is sikereket elérni, de győzni csak a kereszt zászlaja alatt lehet. Ezért fontos, hogy diadalmaskodjon a kereszt bennünk és általunk a világban. Ezután ünnepélyes keretek között megáldott keresztek helyeztek el a Városháza reprezentatív termeiben.⁸

---

2 Zalamegyei Újság 1938. január 1. 1–3 old.

3 Zalamegyei Újság 1938. május 14. 1.

4 Zalai Közlöny 1938. május 28. 2.

5 Zalamegyei Újság 1938. május 19. 1.

6 Zalamegyei Újság 1938. május 20. 1.

7 Zalamegyei Újság 1938. május 25. 1.

8 Zalamegyei Újság 1938. június 12. 2.; Zalai Hírlap 1938. június 12. 1–2.

1938. június 12-én harmincezer zalai magyar hódolt emelkedett lélekkel a Szent Jobb előtt – kezdődik a *Zalamegyei Újság* vezércikke. Ötven plébániát, mintegy százötven községet, tehát a megye majdnem felét megmozgatta a zalaegerszegi ünnepség. „*A megyeszékhely lobogós, virágdíszes utcái már a leventezenekar hajnali ébresztője után a vidéki zarándokcsapatok lépteitől voltak hangosak.*”⁹ A reggeli és délutáni vonatok 3–4 ezer embert hoztak, Zalalövő felől 18 vasúti kocsi, Rédics és Ukk felől 15–15 kocsi érkezett. Rengetegen jöttek szekéren, kerékpárral, a város környékéről hatalmas gyalogos zarándokcsoportok érkeztek papjaik vezetésével. Volt, aki 20–30 kilométerrel is gyalogosan érkezett.

A nap a város főterén tartott tábori szentmisével indult. Már ezen több ezer fő vett részt. Egymás után jöttek a leventecsapatok, a frontharcosok, a vitézek, az intézetek fiataljai. Felvonultak a cserkészek, a tűzoltók, az egyesületek, a falusi zarándokok a templomi zászlók alatt, a fiúiskolák árvalányhajas serege, illetve a zárdai és a polgári leányiskolák magyar ruhás növendékei. Az oltár előtt helyezkedtek el a honvéd- és csendőrtisztikar tagjai, a hatóságok vezetői és a hivatalok tisztikarai. Fél 10-kor kezdődött a szentmise, melyet Pehm József pápai prelátus celebrált nagy papi segédlettel.

A tábori szentmise után a hívek hat részre oszlottak, külön gyűlést tartottak a férfiaknak, az asszonyoknak, a fiatal leányoknak, a leventéknek, a szívgárdistáknak és az intézeti ifjúságnak. A beszédekben minden korosztály, minden csoport számára találtak valami felmutatható cselekedetet, követendő példát Szent István életéből.

Az állomás környékét zászlódíszekkel, virágokkal díszítették fel. A város lakói szinte mind eleget tettek a polgármester kérésének, és otthonaikat feldíszítették, fellobogózták. Az állomással szemben, a Tisza István téri park szélén állították fel a pompás dízsátrat a Szent Korona másával, Pataky Andor szobrászművész alkotásával.¹⁰ A sátor szinte tobzózott a fehér drapériák, a bíbor selymek, a dísznövények pompájában. Két oldalt 12 méteres árbócokon magyar lobogók, távolabb a villanyoszlopon nyolcméteres nemzeti zászlók. Az állomás homlokzatát zászlóerdő és egy hatalmas drapéria díszítette a kettős kereszttel. A zászlódíszet fenyőgirlandokkal fogták össze, az ablakokat sok-sok pompázó virág díszítette. A peronon is hasonló díszítés volt, és egy, a harmadik vágányig futó bíborszőnyeg várta az Aranyvonat érkezését. A peron már az érkezés előtt egy órával megtelt a meghívottakkal. A vágányok körül elhelyezkedett a honvéd díszszázad, hamarosan megérkeztek a piros ruhás ministránsok a körmeneti kereszttel, a városi és környékbeli apácák, a zalai papság hatalmas serege, köztük Kroller Miksa zalavári bencés apát és Pehm József pápai prelátus. Megjelentek a tisztikar tagjai acélsisakban, a hatóságok és az egyesületek vezetői, a törvényhatósági bizottság küldöttsége, a város képviselő-testülete. Arany díszítésű díszmagyar ruhában érkezett vitéz Teleki Béla gróf főispán, dr. Brand Sándor alispán zsakettben és cylinderben, Esterházy János gróf, dr. Tarányi Ferenc felsőházi tag, Bódy Zoltán nyugalmazott alispán, dr. Udvardy Jenő ügyvédi kamarai elnök, dr. Barcza László szintén díszmagyar öltözetben. Nagy feltűnést keltett a vitézi asszonyok díszmagyaros csoportja. Amíg várakoztak, a tömeg Pehm József szavait hallgatta a Szent Jobb jelentőségéről.

Kissé megkésve, négy óra előtt tűnt fel az Aranyvonat mozdonya, homlokzatán a kettős kereszttel, gazdag virág- és zászlódíszítéssel. A vonatot vigyázzba merevedett díszszázad, a *Himnusz*t meghatottan hallgató tömeg és egy mozsárlövés fogadta.

---

9 Zalamegyei Újság 1938. június 14. 1.

10 Pataky Andor festő- és szobrászművész (Kaposvár, 1891. január 21.–Szombathely, 1943. június 26.). Leginkább köztéri szobrászként tartják nyilván. Hősi emlékművei, Mária-szobra ma is állnak. Az általa készített Szent Korona-másolatot 2007-ben felújították, és ma is látható Zalaegerszegen az olai templom kertjében. *Kostyál László*: Pataky Andor emlékezete. Zalai Múzeum 21. 216–217.

A Szent Jobb fogadása Zalaegerszegen
(Serényi Árpád felvétele; Göcseji Múzeum, TOD/1983.17.1)

Miután az ereklyetartót a Szent Jobbkal a szerzetesek kiemelték a vonatkocsiból, megindult a menet a díszsátor felé. Elöl vonultak a ministránsok, az apácák, a szerzetesek, a világi papok, az érseki helynök és a kísérete, majd a koronaőrök sorfala között a Szent Jobb. Utána jöttek a hatóságok és a honvédség, a csendőrség vezetői, a megyei és a városi küldöttségek, a hivatalvezetők. A menet elején és végén a díszszázad egy-egy része haladt. A Szent Jobbot elhelyezték a díszsátorban, az egész ünnepség alatt őrt állt mellette két-két koronaőr, valamint két-két díszmagyaros úr.

Dr. Brand Sándor alispán beszédében egész Zala megye hódolatát fejezte ki: „*Mélységes alattvalói hódolattal állok itt, Szent István királyunk, dicsőséges Szent Jobbod előtt, és bemutatom, és jelentem az ősi Zala vármegye népének hódoló tiszteletét. Eljöttünk a Szent Jobb elé, amely évezreddel ezelőtt a vármegye intézményét életre hívta. Ez a Szent Jobb hasította ki a nagy magyar haza testéből Zala vármegyét és e megye határait – a Bakony aljától a Dráváig kijelölte. Ez az országteremtő dicsőséges Szent Jobb telepítette le az őseit ennek a sok-sok ezer zalainak, akik ma alattvalói hódolatukat bemutatni jöttek ide. Ez a Szent Jobb állította az első várispánt az ősi Zalavárba, hogy kormányozza a vármegye népét és ma közel ezer év után én, a hajdani várispán késői utóda, elhoztam népemet elődbe, óh dicsőséges Szent Jobb, hogy első szent királyunk emléke előtt hódoljunk, az ő országteremtő, nemzetalkotó, hatalmas munkáját dicsőítsük.*”¹¹ A Szent Jobb előtt ígéretet tett, hogy Szent István tanítása szerint hűséges védelmezői lesznek a kereszténységnek, a keresztény erkölcsnek, mélységes tisztelői az általa alapított egyházi és világi intézményeknek. Végül segítséget kér Szent Istvántól: „*Te szent király, ki magadat egykor az egész Hungária királyának nevezted, segíts bennünket, hogy újból felderüljön az ország napja,*

11 Zalamegyei Újság 1938. június 14. 2.

*ott is, ahol Te az egykori határokat kijelölted, a régi vizek, régi bércek táján és az egész magyar horizonton.*¹²

A beszéd után újra megszólalt az énekkar, és megindult az óriási hódoló menet a Szent Jobb előtt. Ilyen méretű megmozdulásra Zala megyében ezelőtt még nem volt példa. Folyamatos énekszó mellett két órán át tartott a közel harmincezer ember felvonulása. Először a hatóságok vezetői és a hivatalok tisztikarai vonultak el a Szent Jobb előtt, majd sorra tűntek fel a különböző csoportok: a leányiskolák magyarruhás, vagy épp egyenruhás alakjai, az elemi iskolák tanulói zászlókkal, a gimnazisták, kereskedelmi iskolások csoportja, a polgáristák, a Kis Szent Teréz Leánykör tagjai díszmagyar ruhában. Megszámlálhatatlan vidéki zarándok, templomuk zászlójával, keresztekkel, énekelve vonult el a Szent Jobb előtt. Este 6 óra volt, mire a vonuló emberek tömegét lezárták a városi és vidéki leventék.¹³

Hat óra után az irgalmasrendi szerzetesek a fogadtatáshoz hasonló menetben visszavitték az ereklyét az Aranyvonatba. A Szent Jobbot elhelyezték a kocsijában, kísérte is visszaszállt, kiegészülve vitéz Teleki Béla gróf főispánnal, aki a Szent Jobbot Nagykanizsára kísérte. Az énekkar szünet nélkül énekelt, miközben az Aranyvonat üvegfalai lassan bezárultak. A fehér kesztyűs vasutas kezek magasba lendültek, a díszlövés eldőrdült, a *Himnusz* akkordjai felharsantak, s az Aranyvonat 6 óra 25 perckor kigördült az állomásról. A díszszázad ismét vigyázz állásba merevedett, a közönség fehér zsebkendővel tisztelgett, az éles kanyarban feltűnt még egyszer az Aranyvonat csillogó kocsija, majd elhagyta Zalaegerszeget. A pályaudvari közönség „*fájóan boldog meghatottsággal távozott az ünnepségről, melyhez foghatót a zalai emberek talán századokig nem fognak látni, s emlékét nem felejtí el Zala megye soha*”.¹⁴ Az ünnepséget tűzijáték zárta a tűzoltólaktanya tornyából.

A *Zalamegyei Újság* 1938. június 16-i számában a főoldalon közölnek egy cikket, melyben az újságíró a vasútállomáson várakozó Aranyvonat személyzetének próbált kérdéseket feltenni. Több próbálkozás után egy fehér kesztyűs vonatkísérő vasutast bírt szóra, aki két kalauztársával és Altorjay felügyelő úrral együtt Pestről kísérte a vonatot. Nagy meghatódottsággal beszélt az eddigi tapasztalatairól. Arra a kérdésre, hogy miért késett 10 perccel a tervezett érkezéshez képest az Aranyvonat, így válaszolt: „*Miért? – ismétli meg a kérdést a messzeségeket kereső tekintete, a mondottakat újraélni látszik s felel – egyszerűen azért, mert nem tudtunk jönni! Háromszázhatvan kilométeres utat tettünk meg idáig, de az egész úton nem volt öt méteres távolság üresen hagyva a sínek mentén, ahol ne lettek volna emberek. Minden bakterháznál le kellett lassítanunk, mert akkora embertömeg várt bennünket az egész vonalon, hogy nem volt szívünk csak úgy elszaladni köztük. Különben én nem is igen tudom elmondani, hogy mit tapasztaltam ma. Tessék elhinni – mondja meghatódva informátorom, sok szépet láttam már, de ilyen meghatót még nem: háromszázhatvan kilométeren mindenütt térdre borult emberek között jöttünk végig ...*”¹⁵

„*Gyönyörű, felejthetetlen volt! Vasárnap Zalaegerszezen harmincezer emberben rögződött meg ez a gondolat. Itt volt közöttünk az Aranyvonaton a Szent Jobb, káprázatosan szép ünnepség közepette. A nap minden meghatóan szép mozzanatát egy ilyen kis terjedelmű újságban leírni lehetetlen. Ahogyan reggel a buzgó falusi nép felvonult, ahogy a harmincezernyi lelkes magyar fegyelmезetten, áhítatosan odajárult a Szent Ereklýe elé, ahogy a vármegye és a város a Magas Vendéget fogadta, majd pedig könnyesen elbúcsúztatta, csak látva, és pedig*

12 Zalamegyei Újság 1938. június 14. 2.

13 Zalamegyei Újság 1938. június 14. 2.

14 Zalamegyei Újság 1938. június 14. 2.

15 Zalamegyei Újság 1938. június 16. 1.

szívvel látva lehetett érzékelni... Ehhez a betű nem elég.”¹⁶ Ezzel az érzékletes képpel kezdte 1938. június 12-ének leírását a *Zalai Hírlap* másnapi száma. A szentév eseményei az egész országot megmozgatták, szinte nem volt olyan kis település, amely valamilyen módon ne vette volna ki a részét az ünneplésből. Zalaegerszeg majdnem kimaradt a Szent Jobb országjárásának útvonalából, de egyházi és világi vezetői karöltve küzdöttek, hogy e város is részese lehessen ennek a lélekemelő eseménysorozatnak. Akik eljöttek, kicsit közelebb érezhették magukat nagy királyunkhoz, akitől ezekben a nehéz időkben segítséget, sorsuk jobbra fordulását remélték.

Kovácsné Tóth Enikő

A Szent Jobb Szekszárdon

Az 1937. május 23-a és 1938. november 5-e között zajló kettős szent év, vagyis a Budapesten megrendezett XXXIV. Nemzetközi Eucharisztikus Kongresszus, illetve a *Szent István tiszteletére életre hívott emlékvé* összekapcsolódása olyan méltóságteljes időt jelentett, mely mind egyházi, mind pedig állami vonalon egyedülálló kezdeményezés volt. A kettős szent év egyik kiemelkedő eseményének számított a Szent Jobb országjárása. Tolna vármegye székhelyére, Szekszárdra is megérkezett a szent ereklye – ennek az eseménynek előéletét, illetve körülményeit kívánjuk bemutatni dióhéjban.

A *Szent Jobb Szekszárdon* címmel 1938. május 21-én jelent meg az első híradás a *Tolnamegyei Újság* hasábjain, mely az Eucharisztikus Szentév és Szent István király halálának kilencszázadik évfordulója alkalmából rendezett ünnepsorozat egyik programpontjaként említi a Szent Jobb országjárását. A híradás szerint a szent ereklye Szekszárdra érkezik, hogy „I. Béla királyunk kedves városának és temetkező helyének népében szintén megerősítse a szentistváni gondolatot és jelenlétével hirdesse azokat az eszméket, amelyek nemzetünket közel egy évezred viharai közepette is fenntartották.”¹

Vitéz Vendel István, Szekszárd Megyei Jogú Város polgármestere a város képviselőtestületének május 28-án tartott rendes közgyűlésén jelentette be az örömteli hírt. A 43 jelenlévő képviselő jelenlétében napirend előtt felszólaló polgármester boldogan tudatta képviselőtársaival, hogy a Szent István tiszteletére folyó évben rendezett ünnepsorozat keretein belül a Szent Jobb június 13-án Szekszárdra is megérkezik. Elmondása szerint nagy ünnep ez Szekszárd számára, és, hogy ebben a városnak, illetve lakóinak része lehet, nem kis részben Kiss Lajos apátplébános közbenjárásának köszönhető. A szent ereklyét szállító Aranyvonat június 13-án este 7 óra tájban fog megérkezni a szekszárdi vasútállomásra Baja irányából, ahonnan is körmenetben viszik fel a Béla térre, és a templom előtti emelvényen fogják elhelyezni. A tervezett ünnepség egyházi, illetve világi elemekből tevődik majd össze. Az ünnepség zárását követően ugyancsak körmenetben fogják a Szent Jobbot visszakísérni a vasútállomásra, ahonnan este fél 10 magasságában indul majd tovább az Arany-

---

16 *Zalai Hírlap* 1938. június 14. 1.

1 Tolnamegyei Újság 1938. május 21., 20. évf. 41. sz. 1.; https://library.hungaricana.hu/hu/view/Tolnamegyei_Ujsag_1938/?query=%22Szent%20jobb%22&pg=174&layout=s